

11.12.2024

KURUL KARARI

Başvuru Numarası : 2023/2586
Toplantı Tarihi/Sayısı : 06.11.2024/236
Karar Numarası : 2024/1143
Başvuran : Ö.A.
Başvuran Vekili : -
Adres : -
Muhatap Kurum/Kişi : T.C. İçişleri Bakanlığı Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı (Denizli Valiliği İl Afet ve Acil Durum Müdürlüğü)
Muhatap Adres : -

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, kamu görevlisi olan başvuranın yol, yemek ve kıyafet yardımları ile eğitim programlarından mahrum bırakılması sebebiyle engellilik temelinde ayrımcılığa uğradığı iddiasına ilişkindir.

II. İNCELEME SÜRECİ

2. Başvuran, başvuru dilekçelerinde özetle;

a. 26/11/1998 tarihinde Denizli Bayındırlık ve İskan Müdürlüğünde Engelli ... Statüsünde ... ünvanıyla göreve başladığını, 2009 tarihinde bu Kurumun görev ve yetkilerinin Denizli İl Afet ve Acil Durum Müdürlüğüne devredildiğini, bu Kuruma atanmasının usulsüz olduğunu,

b. 2017 yılına kadar ilgili Müdürlüğe bağlı AFAD Bürosunda yalnızca kendisinin görev yaptığını, bu tarihten sonra büroya personel ataması yapıldığını, 13/1/2017 tarihinde Müdürlüğün Hizmet Binasında çalışmak için İl Afet ve Acil Durum Müdürlüğüne başvurduğunu fakat taleplerinin dikkate alınmadığını, 17/2/2017 tarihinde ilgili Müdürlüğün Hizmet Binasında çalışıp okul eğitimlerine gitmek için İl Afet ve Acil Durum Müdürlüğüne talepte bulunduğunu fakat bu talebinin de İl Afet ve Acil Durum Müdürlüğünün 2/3/2017 tarihli ve ... sayılı yazısıyla reddedildiğini, ilgili idarenin söz konusu tutumundan dolayı Müdürlükte görev yapmasının istenmediğini, bu nedenle dilekçe yazarak sorunlarını gidermeye çalışmaktan vazgeçtiğini, 12/10/2021 tarihli ve ... sayılı Valilik Oluru ile inşaatı yeni tamamlanmış Hizmet Binasında başlamak üzere görevlendirmesinin yapıldığını, burada ... biriminde çalışmaya başladığını,

c. 2022 yılında eğitimlik kursuna katılmak üzere Eğitim Şube Müdürü Vekilinden sözlü bir şekilde talepte bulunduğunu fakat talebinin dikkate alınmadığını, aynı odada birlikte çalıştığı engelli diğer personelin eğitime ilişkin talebinin olumlu sonuçlanmasına karşılık kendisinin eğitime dahil edilmediğini,

eğitim ücretinden mahrum bırakıldığını, diğer personelın ücret alırken kendisinin alamaması durumu nedeniyle ... Birimindeki görevlendirmesine son verilerek eski görev yerinde çalışmaya dönme talebinde bulunduğunu, ilgili idarenin bu talebine olumlu yanıt vermeyerek gelecek dönemde yardımcı eğitimlik programı planlandığını kendisine ifade ettiğini,

ç. Afet ve Acil Durum Yönetimi Merkezi Şube Müdürlüğüne görevlendirme ile göreve başlamış olduğu 1/10/2012 tarihinden 15/10/2021 tarihine kadar AFAD kıyafetlerinden mahrum bırakılarak, yol ve yemek ücreti olarak zarara uğratıldığını, eğitim ücretlerinden mahrum bırakılarak maddi ve manevi kayıp yaşadığını, dolayısıyla şahsına engellilik temelinde ayrımcılık yapıldığını iddia etmekte maddi ve manevi tazminat istemiyle gereğinin yapılmasını talep etmektedir.

3. Söz konusu iddialara ilişkin AFAD Başkanlığı ve Denizli İl AFAD Müdürlüğünden yazılı görüşleri istenmiş, yalnızca Denizli Valiliği İl AFAD Müdürlüğünce yazılı görüş sunulmuştur. Muhatap Denizli Valiliği İl AFAD Müdürlüğünden alınan yazılı görüşte özetle;

a. 5902 sayılı Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkındaki Kanun'un 17/6/2009 tarihli ve 27261 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girdiğini, 27/2/2014 tarihli ve 28926 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 6525 sayılı Kanun ile 5902 sayılı Kanun'a geçici madde eklendiğini, 31/12/2013 tarihi itibarıyla İl Afet ve Acil Durum Müdürlükleri ile Sivil Savunma Arama ve Kurtarma Birlik Müdürlüklerinin kullanım ve tasarrufunda bulunan her türlü taşınır, taşıt, araç, gereç ve malzeme ile varsa her türlü borç ve alacaklar, yapılan bağışlar, dosyalar, yazılı ve elektronik ortamdaki her türlü kayıtlar ve diğer dokümanlar Başkanlık bünyesine alınan İl Afet ve Acil Durum Müdürlüklerine hiçbir işleme gerek kalmaksızın devredilmiş sayıldığını,

b. 15 Temmuz 2018 tarihinde yayınlanan 4 No'lu Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığının İçişleri Bakanlığına bağlandığını, bahse konu personelin Denizli Bayındırlık ve İskân İl Müdürlüğünde (Mülga) görev yapmakta iken ilgili Kanun hükümleri gereği İl Afet ve Acil Durum Müdürlüğüne özlük hakları ile geçiş işlemi yapıldığını, dolayısıyla kişinin atanmasına ilişkin herhangi bir usulsüzlük olmadığını,

c. Bahse konu kişinin 17/2/2017 tarihli dilekçe ile Müdürlüğe 2017 yılı içerisinde gerçekleşecek olan eğitim için başvuruda bulunduğunu ancak kişinin eğitimlik belgesinin bulunmaması nedeni ile eğitim programına dahil edilmeyerek, talebinin reddedildiğini,

ç. Eğitimlik olarak görev yapacak olan personelin "Afet Bilinci Eğitimlik Eğitimi" adı verilen eğitim ile eğitimlik olarak görevlendirildiğini, eğitimlik olarak görev yapacak olan kişilerin Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığınca AFADEM (Afet ve Acil Durum Eğitim Merkezi) belirsiz aralıklarla ve ihtiyaçlar dahilinde düzenlendiğini, adı geçen kişinin eğitime katılma talebinin 2017 ve 2022 yıllarında yapılan eğitimlik için olduğunu,

d. Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı AFADEM tarafından 22/5/2017 tarihinde, Mayıs

2017 ve Eylül 2017 aylarında ikişer personelin eğitim için Ankara ilinde görevlendirilmesinin talep edildiğini, görevlendirme talebine istinaden, yükseköğrenim mezunu personelinden 22/5/2017 tarihli ve ... sayılı Valilik Makam Oluru ile Müdürlükte görevli Enformasyon Memuru Z.T., Muhasebeci H.T., 19/9/2017 tarihli ve ... sayılı Valilik Makam Oluru ile Şube Müdürü B.Y. ve V.H.K.İ. M. Ö.'nün görevlendirmesinin uygun görüldüğünü,

e. Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı AFADEM tarafından 18/5/2022 tarihinde ise Müdürlükten iki personelin Afet Farkındalık Eğitmen Eğitimine katılması ile ilgili olarak Yükseköğrenim Mezunu Şef Y.C. ve Enformasyon Memuru O.C.A'nın 24/5/2022 tarihli ve ... sayılı Valilik Makam Oluru ile görevlendirildiğini, bahsi geçen kişinin belirtilen eğitim tarihlerinde Denizli 112 Çağrı Merkezi Müdürlüğünde AFAD adına olası afet ve acil durumlarda arama kurtarma ekibinin olay yerine yönlendirilmesi, Müdürlükte görevli ilgili amirlere bilgi verilmesi işlemleri için ... ünvanı ile görevli olması ve yeterli sayıda personel bulunmaması nedenleriyle iş ve işleyişte aksaklığa mahal verilmemesi, eğitmenlik eğitimi talebinde bulunan diğer personelin yükseköğrenim mezunu olmasından dolayı adı geçen personelin talebinin AFADEM tarafından açılacak daha sonraki eğitimlerde değerlendirmeye bırakıldığı, eğitime seçilmenin katılma talebinde bulunan personelin çalıştığı birimin ihtiyacı, öğrenim durumu v.b. koşulların dikkate alınması neticesinde belirlendiği,

f. Başvuranın 1/10/2012 tarihinden 15/10/2021 tarihine kadar AFAD kıyafetlerinden faydalanmadığı, yol ve yemek ücreti alamadığı iddiaları ile ilgili olarak, Kurumda afet ve acil durumlarda ilk müdahale iş ve işlemlerini yerine getirmekte olan arama kurtarma ekibinde görevli şube müdürü, şef ve arama kurtarma teknisyeni kadrosunda görev yapmakta olan personele merkez teşkilatı tarafından Kıyafet Yönergesine uygun arama kurtarma kıyafetleri gönderildiği, bahse konu personelin idari kadroda görev yapan diğer ünvanlardaki personel gibi 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun 211'inci maddesi gereğince verilmesi gereken kıyafet yardımından maddi olarak yararlanmakta olduğunu, 2019 yılına kadar idari kadroda bulunan personele AFAD arama kurtarma kıyafeti verilmediğini, ilin Acıpayam ilçesinde 21/3/2019 tarihinde meydana gelen deprem nedeni ile sahada aktif görev alan personele AFAD Kıyafet Yönergesi'ne uygun kıyafet temin edildiğini, adı geçen personelin 2019 yılında Denizli 112 Çağrı Merkezi Müdürlüğünde AFAD kurumu adına görev yapmakta olduğunu, sahada aktif olarak görev almadığı için ilgili birimde görev yapan personele yalnızca "AFAD Yeleği" temin edildiğini, 2020 yılından itibaren Kamu Görevlileri Toplu Sözleşme Hükümleri gereği Kurum çalışanlarına "Koruyucu Giyim Yardımı" adı altında kıyafet temini yapılmakta olduğunu, belirtilen hususlar harici kıyafet yardımı yapılmadığını,

e. "Yol Yardımı" ile ilgili olarak; Müdürlükte işçi kadrosunda görev yapan personele ilgili mevzuat gereği yol yardımı yapıldığını, 657 sayılı Kanun'a tabi 4/A Memur kadrosunda bulunan personele herhangi bir yol yardımı adı altında yardım yapılmadığını, 2021 yılından itibaren Kamu Görevlileri Toplu Sözleşme Hükümleri gereği "... ünvanında görev yapan personelin toplu taşıma araçlarından ücretsiz yararlandığını, ancak adı geçen personel gibi idari kadroda görev yapan

personellere "Yol Yardımı" adı altında herhangi bir yardım yapılmadığını,

f. "Yemek Yardımı" ile ilgili olarak; Müdürlükte görev yapmakta olan 657 sayılı Kanun'a tabi 4/A Memur kadrosunda bulunan personele Devlet Memurları Yiyecek Yardımı Yönetmeliği'nin 4'üncü maddesine dayanılarak "Kar Amacı Gütmeyen Kuruluş" ile yapılması zorunlu olan öğle yemeği sözleşmesinin TEİAŞ 21. Bölge Müdürlüğü ile yapıldığını, Kurumda görev yapmakta olan tüm personelin "Katkı Payı Ödemesi" ile yemek yardımından faydalandığını, adı geçen kişinin talebi halinde diğer personel gibi yemek yardımından yararlanabileceğini,

g. Sonuç olarak adı geçen personele eğitim talepleri, yol, yemek ve kıyafet ödemeleri konusunda engelliliğinden kaynaklı herhangi bir ayrımcı muamelede bulunulmadığını iddia etmektedir.

4. Muhatabın yazılı görüşüne karşı başvuran tarafından sunulan yazılı görüşte özetle;

a. İkametine 5 km uzaklıkta bulunan 112 Acil Çağrı Merkezinde 1/10/2012 - 15/10/2021 tarihleri arasında görevlendirilmesi sonucunda yol ve yemek ücreti ödemesi nedeniyle zarara uğratıldığını,

b. 15/10/2021 tarihinden itibaren görevinin sonlandırılarak Müdürlük Hizmet Binasında ... Biriminde çalışmaya başladığını, bir ay sonra kendisi gibi engelli statüsündeki Enformasyon Memuru C.O.A'nın da Evrak Kayıt Biriminde göreve başladığını, 112 Acil Çağrı Merkezinde çalışmış olduğu 15/10/2021 tarihine kadar AFAT kıyafetlerinden yararlanmadığını,

c. 2018 ve 2022 yılları arasında Ankara AFAD Başkanlığından gelen eğitimciler tarafından Denizli'de eğitim verildiğini ve diğer personelin "Eğitici Eğitim Sertifikası" aldıklarını öğrendiğini, kendi gibi engelli olan oda arkadaşı C.O.A'nın eğitim listesine yazıldığını ve ancak kendi isminin yazılmadığını, konuyla ilgili olarak 26/5/2022 tarihinde CİMER'e şikayet başvurusunda bulunduğunu, engelli oda arkadaşının ismi listede yer alırken, engelli personel olarak isminin yazılmamasının engelliliğe dayalı olarak şahsına karşı bir ayrımcılık oluşturduğunu, yapılan ayrımcı uygulamalar neticesinde maddi ve manevi olarak zarara uğradığını iddia etmektedir.

III. İLGİLİ MEVZUAT

5. Anayasa'nın "Kanun önünde eşitlik" başlıklı 10'uncu maddesinin ilgili bölümü şöyledir:

"Herkes, dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasi düşünce, felsefi inanç, din, mezhep ve benzeri sebeplerle ayırım gözetilmeksizin kanun önünde eşittir. ...Devlet organları ve idare makamları bütün işlemlerinde kanun önünde eşitlik ilkesine uygun olarak hareket etmek zorundadırlar."

6. Anayasa'nın "Çalışma hakkı ve ödevi" başlıklı 49'uncu maddesi şöyledir:

"Çalışma, herkesin hakkı ve ödevidir. Devlet, çalışanların hayat seviyesini yükseltmek, çalışma hayatını geliştirmek için çalışanları ve işsizleri korumak, çalışmayı desteklemek, işsizliği

önlemeye elverişli ekonomik bir ortam yaratmak ve çalışma barışını sağlamak için gerekli tedbirleri alır.”

7. 20.04.2016 tarihli ve 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu'nun “Tanımlar” başlıklı 2'nci maddesinin birinci fıkrasının (d), (e) ve (f) bentlerinin ilgili bölümleri şöyledir:

“Doğrudan ayrımcılık: Bir gerçek veya tüzel kişinin, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden karşılaştırılabilir durumdakilere kıyasla eşit şekilde yararlanmasını bu Kanunda sayılan ayrımcılık temellerine dayanılarak engelleyen veya zorlaştıran her türlü farklı muameleyi,

Dolaylı ayrımcılık: Bir gerçek veya tüzel kişinin, görünüşte ayrımcı olmayan her türlü eylem, işlem ve uygulamalar sonucunda, bu Kanunda sayılan ayrımcılık temelleriyle bağlantılı olarak, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanma bakımından nesnel olarak haklaştırılmayan dezavantajlı bir konuma sokulmasını,

Engelli: Fiziksel, zihinsel, ruhsal ve duyuşsal yetilerinde çeşitli düzeyde kayıplarından dolayı topluma diğer bireyler ile birlikte eşit şartlarda tam ve etkin katılımını kısıtlayan tutum ve çevre şartlarından etkilenen bireyi, ifade eder.”

8. 6701 sayılı Kanun'un “Eşitlik ilkesi ve ayrımcılık yasağı” başlıklı 3'üncü maddesi şöyledir:

“(1) Herkes, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada eşittir.

(2) Bu Kanun kapsamında cinsiyet, ırk, renk, dil, din, inanç, mezhep, felsefi ve siyasi görüş, etnik köken, servet, doğum, medeni hâl, sağlık durumu, engellilik ve yaş temellerine dayalı ayrımcılık yasaktır.

(3) Ayrımcılık yasağının ihlali hâlinde, konuya ilişkin görev ve yetkisi bulunan kamu kurum ve kuruluşları ile kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları ihlalin sona erdirilmesi, sonuçlarının giderilmesi, tekrarlanmasının önlenmesi, adli ve idari yoldan takibinin sağlanması amacıyla gerekli tedbirleri almakla yükümlüdür.

(4) Ayrımcılık yasağı bakımından sorumluluk altında olan gerçek ve özel hukuk tüzel 2 kişileri, yetki alanları içerisinde bulunan konular bakımından ayrımcılığın tespiti, ortadan kaldırılması ve eşitliğin sağlanması için gerekli tedbirleri almakla yükümlüdür.”

9. Mezkûr Kanun'un “Ayrımcılık yasağının kapsamı” başlıklı 6'ncı maddesinin birinci ve altıncı fıkraları ise şöyledir:

“İşveren veya işveren tarafından yetkilendirilmiş kişi; işverenin çalışanı veya bu amaçla başvuran kişi, uygulamalı iş deneyimi edinmek üzere bir işyerinde bulunan veya bu amaçla başvuran kişi ve herhangi bir sıfatla çalışmak ya da uygulamalı iş deneyimi edinmek üzere işyeri veya iş ile ilgili olarak bilgi edinmek isteyen kişi aleyhine, bilgilenme, başvuru, seçim kriterleri, işe alım şartları ile çalışma ve çalışmanın sona ermesi süreçleri dâhil olmak üzere, işle ilgili

süreçlerin hiçbirinde ayrımcılık yapamaz. ...Kamu kurum ve kuruluşlarında istihdam bu madde hükümlerine tabidir.”

10. 6701 sayılı Kanun'un “*Kurumun görevleri*” başlıklı 9'uncu maddesinin birinci fıkrasının (g) bendine göre;

“Ayrımcılık yasağı ihlallerini resen veya başvuru üzerine incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek” Kurumun görevleri arasındadır.

11. 6701 sayılı Kanun'un “İspat yükü” başlıklı 21'inci maddesine göre;

“Münhasıran ayrımcılık yasağının ihlali iddiasıyla Kuruma yapılan başvurularda, başvuranın iddiasının gerçekliğine ilişkin kuvvetli emarelerin ve karine oluşturan olguların varlığını ortaya koyması hâlinde, karşı tarafın ayrımcılık yasağını ve eşit muamele ilkesini ihlal etmediğini ispat etmesi gerekir.”

IV. DEĞERLENDİRME VE GEREKÇE

12. 6701 sayılı Kanun'un “*Başvurular*” başlıklı 17'nci maddesinin birinci fıkrası, “*Ayrımcılık yasağı ihlalinde zarar gördüğü iddiasında bulunan her gerçek ve tüzel kişi Kuruma başvurabilir.*” hükmünü haizdir. Aynı maddenin ikinci fıkrasına göre “*İlgililer, Kuruma başvurmadan önce bu Kanuna aykırı olduğunu iddia ettikleri uygulamanın düzeltilmesini ilgili taraftan talep eder. Bu taleplerin reddedilmesi veya otuz gün içerisinde cevap verilmemesi hâlinde Kuruma başvuru yapılabilir. Ancak Kurum, telafisi güç veya imkânsız zararların doğması ihtimali bulunan hâllerde, bu şartı aramadan başvuruları kabul edebilir.*” Bu çerçevede başvuran, başvuru dilekçesinde, adı geçen Kanun'un 3'üncü maddesinin ikinci fıkrasında belirtilen engellilik temelinde ayrımcılığa maruz kaldığı iddiasında bulunmaktadır. Ayrıca başvuranın, başvuruya konu olan iddialara ilişkin Denizli İl AFAD Müdürlüğüne ve Cumhurbaşkanlığı İletişim Merkezine (CİMER) başvurduğu ancak olumlu sonuç alamadığı anlaşılmıştır. Yapılan inceleme neticesinde başvurunun 6701 sayılı Kanun'un 3'üncü maddesinin ikinci fıkrasında belirtilen ayrımcılık temellerinden engellilik temeli ile bağlantılı esastan incelenebilecek bir başvuru olduğu değerlendirilmesine varılmıştır.

13. Ayrımcılık yasağı, uluslararası insan hakları hukukunun temelinde yer almakta ve pek çok uluslararası insan hakları sözleşmesinde özel olarak düzenlenmektedir. Taraf olduğumuz uluslararası sözleşmelere göre herkes, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden eşit bir şekilde yararlanma; ayrımcılığın her türüne, şiddet ve taciz uygulamalarına karşı korunma hakkına sahiptir. Bu bağlamda İnsan Hakları Evrensel Beyanamesi'nin 2'nci maddesi “*Herkes ırk, renk, cinsiyet, dil, din, siyasal ya da başka türden kanaat, ulusal ya da toplumsal köken, mülkiyet, doğuş veya başka türden statü gibi herhangi bir ayırım gözetilmeksizin, bu Bildirgede belirtilen bütün hak ve özgürlüklere sahiptir.*” şeklindedir. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (AİHS) “*Ayrımcılık Yasağı*” başlıklı 14'üncü maddesine göre ise “*Bu Sözleşme'de tanınan hak ve özgürlüklerden yararlanma, cinsiyet,*

ırk, renk, dil, din, siyasal veya diğer kanaatler, ulusal veya toplumsal köken, ulusal bir azınlığa aidiyet, servet, doğum başta olmak üzere herhangi başka bir duruma dayalı hiçbir ayrımcılık gözetilmeksizin sağlanmalıdır.” 6701 sayılı Kanun’un “Eşitlik ilkesi ve ayrımcılık yasağı” başlıklı 3’üncü maddesi ile kişilerin hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada eşit muamele görme hakkı güvence altına alınarak cinsiyet, ırk, renk, dil, din, inanç, mezhep, felsefi ve siyasal görüş, etnik köken, servet, doğum, medeni hâl, sağlık durumu, engellilik ve yaş temellerine dayalı ayrımcılık yasaklanmıştır.

14. Birleşmiş Milletler (BM) Engellilerin Haklarına İlişkin Sözleşme (EHİS)’nin 2’nci maddesine göre; *“Engelliliğe dayalı ayrımcılık; siyasi, ekonomik, sosyal, kültürel, medeni veya başka herhangi bir alanda insan hak ve temel özgürlüklerinin tam ve diğerleri ile eşit koşullar altında kullanılması veya bunlardan yararlanılması önünde engelliliğe dayalı olarak gerçekleştirilen her türlü ayırım, dışlama veya kısıtlamayı kapsamaktadır.”*

15. EHİS’in “Çalışma ve İstihdam” başlıklı 27’nci maddesine göre; *“Taraflar Devletler engellilerin diğer bireylerle eşit koşullar altında çalışma hakkına sahip olduğunu kabul eder. Bu hak, engellilerin, açık, bütünleştirici ve erişilebilir bir iş piyasası ve çalışma ortamında serbestçe seçtikleri bir işle hayatlarını kazanmaları fırsatını da içerir. Taraflar Devletler çalışırken engelli olanlar dâhil olmak üzere tüm engellilerin çalışma hakkının yaşama geçmesini yasama çalışmalarını da içeren uygun tüm tedbirleri alarak güvence altına alır. Taraflar Devletler bunların yanı sıra; ... (i) Engellilerin çalıştığı işyerlerinde makul düzenlemelerin yapılmasını sağlar...”* Keza 07.07.2005 tarihli ve 5378 sayılı Engelliler Hakkında Kanun’un “Ayrımcılık” başlıklı 4/A maddesinin birinci fıkrası da *“Doğrudan ve dolaylı ayrımcılık dâhil olmak üzere engelliliğe dayalı her türlü ayrımcılık yasaktır.”* hükmünü haizdir.

16. 5378 sayılı Kanun’un “İstihdam” başlıklı 14’üncü maddesinin üçüncü ve dördüncü fıkraları ise şöyledir: *“Çalışan engellilerin aleyhinde sonuç doğuracak şekilde, engelinden dolayı diğer kişilerden farklı muamelede bulunulamaz. Çalışan veya iş başvurusunda bulunan engellilerin karşılaşılabileceği engel ve güçlükleri ortadan kaldırmaya yönelik istihdam süreçlerindeki önlemlerin alınması ve engellilerin çalıştığı iş yerlerinde makul düzenlemelerin, bu konuda görev, yetki ve sorumluluğu bulunan kurum ve kuruluşlar ile işverenler tarafından yapılması zorunludur.”*

17. Somut olayda başvuranın iddiası, engelli personel olduğu için yol, yemek ve kıyafet yardımları ile eğitim programlarından mahrum bırakıldığına ilişkindir. Bir kişinin engelli olması nedeniyle hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden karşılaştırılabilir durumdakilere kıyasla eşit şekilde yararlanmasını engelleyen veya zorlaştıran her türlü farklı muamele engellilik temelinde doğrudan ayrımcılık oluşturmaktadır. Görünüşte ayrımcı olmayan her türlü eylem, işlem ve uygulamalar sonucunda bir kişinin, engelli olması ile bağlantılı olarak hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanma bakımından nesnel olarak haklılaştırılmayan dezavantajlı konuma sokulması ise engellilik temelinde dolaylı ayrımcılık teşkil etmektedir (TIHEK, Ayrımcılık Temelleri Serisi No: 4 Engellilik Temelinde Ayrımcılık, 2022, s.

8). Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu'nun "Tanımlar" başlıklı 2'nci maddesinin (d) bendine göre doğrudan ayrımcılık "*Bir gerçek veya tüzel kişinin, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden karşılaştırılabilir durumdakilere kıyasla eşit şekilde yararlanmasını bu Kanunda sayılan ayrımcılık temellerine dayanılarak engelleyen veya zorlaştıran her türlü farklı muameleyi (...)*" ifade eder. Başvuran engelli bir kamu personeli olduğu için 2017 ve 2022 yıllarında AFAD tarafından düzenlenen eğitimlere katılıma taleplerinin Denizli İl Afet ve Acil Durum Müdürlüğü tarafından reddedildiğini, ikametine beş km uzaklıkta bulunan 112 Acil Çağrı Merkezinde 1/10/2012 - 15/10/2021 tarihleri arasında görevlendirilmesi sonucunda yol ve yemek ücreti haklarından mahrum edildiğini, aynı dönem içerisinde AFAD kıyafet yardımından da yararlanmadığını iddia etmiştir. Söz konusu iddia kişinin engelli bir çalışan olması sebebiyle karşılaştırılabilir durumda bulunan diğer personel ile kıyaslandığında belli haklardan mahrum kalması niteliği taşıdığından, engellilik temelinde doğrudan ayrımcılık yasağının ihlal edilip edilmediğinin incelenmesi gerekmektedir.

18. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) kararlarında ayrımcılık; objektif ve makul bir neden olmaksızın, aynı durumdaki kişilere farklı muamelede bulunmak olarak tanımlanmıştır (AİHM, Willis/Birleşik Krallık, B. No: 36042/97, 11/9/2002, para. 48; AİHM, Okpisz/Almanya, B. No: 59140/00, 15/2/2006, para. 33). Farklı muamelenin objektif ve makul bir nedene dayanması hususu ise AİHM tarafından belirli kriterler çerçevesinde değerlendirilmektedir. Bu durumda, söz konusu meşruluğun varlığı ilk olarak, demokratik bir toplumda geçerli olan ilkeler göz önünde bulundurularak söz konusu tedbirin amacı ile etkileri arasındaki ilişki bağlamında değerlendirilmelidir. Sözleşme'de belirtilen bir hakkın kullanılmasının ardındaki muamele farklılığının sadece meşru bir amaca yönelik olması tek başına yeterli değildir. 14'üncü maddedeki ayrımcılık yasağı, gerçekleştirilmek istenen amaç ile kullanılan araçlar arasında makul bir ölçülülük ilişkisi bulunmadığı takdirde de aynı şekilde ihlal edilmektedir (AİHM, Belçika Dil Davası, B. No: 1474/62;... 23/7/1968, para. 10). Mahkeme son zamanlardaki içtihatlarında kısaca ayrımcılığı "*göreceli olarak benzer durumda olan kişilere nesnel ve makul bir gerekçesi olmaksızın farklı davranılması*" olarak tanımlamaktadır (AİHM, Zarb Adami/Malta, B. No:17209/02, 20.09.2006, para. 71).

19. AİHM'e göre benzer durumlardaki kişilerin gördükleri muamelede, belirlenebilir bir özelliğe dayalı bir farklılık varsa doğrudan ayrımcılıktan söz edilebilir (AİHM, Carson ve Diğerleri/ Birleşik Krallık [BD], B. No: 42184/05, 16.03.2010, para. 61). Bir bireyin farklı muameleye tabi olması odağında gelişen doğrudan ayrımcılığın temelinde istenmeyen bir muamele vardır. BM Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Hakları Komitesinin 20 No'lu Genel Yorumu'nda doğrudan ayrımcılık şöyle tanımlanmıştır: "*Bir bireyin benzer bir durumda diğer bir bireye göre ayrımcılığın yasaklandığı nedenler temelinde daha olumsuz bir muamele görmesi, ayrıca karşılaştırılabilir benzer bir durum söz konusu olmadığında ayrımcılığın yasaklandığı nedenler temelinde yapılan ve zarar veren eylemleri ya da ihmalleri de içerir.*" (BM Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Haklar Komitesi; Genel Yorum 20; "Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Haklarda Ayrımcılık Yasağı"; UN Doc, E/C. 12/GC/20; 10 Haziran 2009; para. 10).

20. Anayasa Mahkemesine (AYM) göre ayrımcılık iddiasının ciddiye alınabilmesi için başvuranın kendisiyle benzer durumdaki başka kişilere yapılan muamele ile kendisine yapılan muamele arasında bir farklılığın bulunduğunu ve bu farklılığın meşru bir amaç olmaksızın ırk, renk, cinsiyet, din, dil vb. ayrımcı bir nedene dayandığını makul delillerle ortaya koyması gerekmektedir (AYM, Devrim Evin, B. No: 2013/2069, 20/2/2014, para. 34). 6701 sayılı Kanun'un "İspat yükü" başlıklı 21'inci maddesi de "Münhasıran ayrımcılık yasağının ihlali iddiasıyla Kuruma yapılan başvurularda, başvuranın iddiasının gerçekliğine ilişkin kuvvetli emarelerin ve karine oluşturan olguların varlığını ortaya koyması hâlinde, karşı tarafın ayrımcılık yasağını ve eşit muamele ilkesini ihlal etmediğini ispat etmesi gerekir." hükmünü haizdir. Başvuran tarafından başvuru dilekçesine eklenen belgeler incelendiğinde, başvuranın engelli personel statüsünde olduğu, eğitime katılım sağlamak için birden fazla dilekçe verdiği ve bu dilekçelere olumlu dönüş alamadığı, konuya ilişkin gerek muhatap Kuruma gerekse CİMER'e şikayette bulunduğu, engelli personel olarak iki defa görev yeri değişikliği için talepte bulunduğu ancak ilk görev yerinin 5 yıl sonra değiştirildiği, şuan çalıştığı ... Biriminden ayrılma talebinin ise dikkate alınmadığı dilekçeler ile ortaya konulmuştur. Dolayısıyla başvuranın ayrımcılığa uğradığına ilişkin kuvvetli emare oluşturacak verileri ortaya koyduğu değerlendirilmektedir. Bu durumda muhatap Kurumun eğitim ve görev yeri taleplerine ilişkin ayrımcılık yasağını ihlal etmediğini ispatlaması gerekmektedir. Başvuranın yol ve yemek ücreti ile kıyafet yardımından yararlanamamasına ilişkin iddiaları ise başvuru dilekçesinde yalnızca soyut iddialar olarak yer almaktadır. Bu konulara ilişkin Kuruma yazılan herhangi bir dilekçe, talepleri içeren bir belge başvuru dosyasına sunulmamıştır. Dolayısıyla başvuranın yol, yemek ücreti ile kıyafet yardımından engelli olduğu için yararlanamadığı iddiasını ispatlaması gerekmektedir.

21. Başvuran 26/11/1998 tarihinde Denizli Bayındırlık ve İskan Müdürlüğünde Engelli ... Statüsünde ... ünvanıyla göreve başladığını, 2009 tarihinde bu kurumun görev ve yetkilerinin Denizli İl Afet ve Acil Durum Müdürlüğüne devredildiğini, bu kuruma atanmanın usulsüz olduğunu, 2017 yılına kadar ilgili Müdürlüğe bağlı AFAD Bürosunda yalnızca kendisinin görev yaptığını, bu tarihten sonra büroya personel ataması yapıldığını, 13/1/2017 Tarihinde Müdürlüğün Hizmet Binasında çalışmak için İl Afet ve Acil Durum Müdürlüğüne başvurduğunu fakat taleplerinin dikkate alınmadığını dile getirmektedir. Bu iddiasına karşılık olarak muhatap Kurum, 5902 sayılı Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkındaki Kanun'a 6525 sayılı Kanun ile 5902 sayılı Kanun'a geçici madde eklendiğini, 31/12/2013 tarihi itibarıyla İl Afet ve Acil Durum Müdürlükleri ile Sivil Savunma Arama ve Kurtarma Birlik Müdürlüklerinin kullanım ve tasarrufunda bulunan her türlü taşınır, taşıt, araç, gereç ve malzeme ile varsa her türlü borç ve alacaklar, yapılan bağışlar, dosyalar, yazılı ve elektronik ortamdaki her türlü kayıtlar ve diğer dokümanların Başkanlık bünyesine alınan İl Afet ve Acil Durum Müdürlüklerine hiçbir işleme gerek kalmaksızın devredilmiş sayıldığını, 15/7/2018 tarihinde yayımlanan 4 No'lu Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığının İçişleri Bakanlığına bağlandığını, bahse konu personelin Denizli Bayındırlık ve İskan İl Müdürlüğünde (Mülga) görev yapmakta iken ilgili Kanun hükümleri gereği İl Afet ve Acil Durum Müdürlüğüne özlük hakları ile geçiş işlemi yapıldığını, dolayısıyla kişinin atanmasına ilişkin herhangi bir usulsüzlük olmadığını belirtmektedir. Başvuran ikametine 5 km uzaklıkta bulunan 112 Acil Çağrı Merkezinde 1/10/2012 - 15/10/2021

tarihleri arasında görevlendirildiğini 2017 yılında görev yeri değişikliği için talepte bulunduğunu ancak bu talebin reddedildiğini dile getirmektedir. Dosyaya sunulan dilekçeler incelendiğinde söz konusu talebin dönemin Genel Müdürü olan A.E. tarafından göreve yeni başlamış olması ve iş yoğunluğu sebebiyle daha sonra değerlendirilmek üzere bekletildiği görülmektedir. Başvuranın Müdürlüğün ana hizmet binasında çalışma talebi 15/10/2021 tarihinde ... Birimine görevlendirilmesi yapılarak gerçekleştirilmiştir. Başvuran 2022 yılında ise eğitimlere katılma taleplerinin reddedilmesi, ... Biriminin yoğun olduğu, kendisinin ise engelli personel olduğu gerekçeleri ile eski görev yerine dönme talebinde bulunmuştur. Belgeler incelendiğinde söz konusu talebin ... Biriminin işlerinin yoğun olmadığı ve personelin engelli olmasının görevi ifa konusunda sorun teşkil etmeyeceği gerekçesi ile reddedildiği görülmektedir. Başvuranın eski görev yerinde ana hizmet binasına geçiş için dilekçe verdiği, yeni görev yerinde ise eski görev yerine dönmek için dilekçe verdiği görülmektedir, Başvuranın halihazırda çalışmakta olduğu ... Biriminde engelli bir başka memur ile birlikte işleri yürüttüğü de düşünüldüğünde, söz konusu görev yeri değişikliği taleplerinin engellilik temelinde ayrımcılık yasağını ihlal etmediği değerlendirilmektedir.

22. Başvuran, engelli personel olduğu için eğitim taleplerinin de reddedildiğini iddia etmektedir. Başvuranın 2017 ve 2022 yıllarında açılan eğitimlere katılma talebini içeren dilekçeler dosyaya sunulmuştur. Söz konusu eğitim taleplerinin reddine ilişkin ise muhatap Kurum, eğitmen olarak görev yapacak olan personelin "Afet Bilinci Eğitmen Eğitimi" adı verilen eğitim ile eğitmen olarak görevlendirildiğini, eğitmen olarak görev yapacak olan kişilerin Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığınca AFADEM (Afet ve Acil Durum Eğitim Merkezi) belirsiz aralıklarla ve ihtiyaçlar dahilinde belirlendiğini, Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı AFADEM tarafından 22/5/2017 tarihinde, Mayıs 2017 ve Eylül 2017 aylarında ikişer personelin eğitim için Ankara ilinde görevlendirilmesinin talep edildiğini, görevlendirme talebine istinaden, yükseköğrenim mezunu personelden Enformasyon Memuru Z.T., Muhasebeci H.T., Şube Müdürü B.Y. ve V.H.K.İ. M.Ö. 'nün görevlendirmesinin uygun görüldüğünü, AFADEM tarafından 18/5/2022 tarihinde ise Müdürlükten iki personelin Afet Farkındalık Eğitmen Eğitimine katılması talebi ile ilgili olarak Yükseköğrenim Mezunu Şef Y.C.ve Enformasyon Memuru O.C.A.'nın görevlendirildiğini, bahsi geçen kişinin belirtilen eğitim tarihlerinde Denizli 112 Çağrı Merkezi Müdürlüğünde AFAD adına olası afet ve acil durumlarda arama kurtarma ekibinin olay yerine yönlendirilmesi, Müdürlükte görevli ilgili amirlere bilgi verilmesi işlemleri için ... memuru ünvanı ile görevli olması ve yeterli sayıda personel bulunmaması sebebiyle iş ve işleyişte aksaklığa mahal verilmemesi, eğitmenlik eğitimi talebinde bulunan diğer personelin yükseköğrenim mezunu olmasından dolayı adı geçen personelin talebinin AFADEM tarafından açılacak daha sonraki eğitimlerde değerlendirmeye bırakıldığı, eğitime seçilmenin katılma talebinde bulunan personelin çalıştığı birimin ihtiyacı, öğrenim durumu v.b. koşulların dikkate alınması neticesinde belirlendiği ifade edilmiştir. Başvuran kendi gibi engelli olan oda arkadaşı C.O.A.'nın eğitim listesine yazıldığını, ancak kendi isminin yazılmadığını da ifade etmektedir. Dosya kapsamına sunulan deliller ve yapılan savunma incelendiğinde eğitim için istenilen personel sayısının az olduğu, personel seçimi yapılırken yükseköğretim mezunu kişilerin tercih edilmeye çalışıldığı ve bu eğitimi alan personelden birisinin engelli personel

statüsünde olduğu görülmektedir, bu nedenlerle söz konusu eğitim taleplerinin reddinin engellilik ile bağdaştırılmayacağı ve dolayısıyla ayrımcılık yasağının ihlal edilmediği kanaatine varılmıştır.

23. Başvuran, 1/10/2012 tarihinden 15/10/2021 tarihine kadar AFAD kıyafetlerinden mahrum bırakılarak, yol ve yemek ücreti olarak zarara uğratıldığını iddia etmektedir. Bu iddialarına ilişkin başvuru dilekçesinde muhatap Kuruma yapmış olduğu herhangi bir talep veya itiraz dilekçesine rastlanmamıştır. Muhatap Kurum afet ve acil durumlarda ilk müdahale iş ve işlemlerini yerine getirmekte olan arama kurtarma ekibinde görevli şube müdürü, şef ve arama kurtarma teknisyeni kadrosunda görev yapmakta olan personele merkez teşkilatı tarafından Kıyafet Yönergesine uygun arama kurtarma kıyafetleri gönderildiği, bahse konu personelin idari kadroda görev yapan diğer ünvanlardaki personel gibi 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun 211'inci maddesi gereğince verilmesi gereken kıyafet yardımından maddi olarak yararlanmakta olduğunu, 2019 yılına kadar idari kadroda bulunan personele AFAD arama kurtarma kıyafeti verilmediğini, ilin Acıpayam ilçesinde 21/3/2019 yılında meydana gelen deprem nedeni ile sahada aktif görev alan personele AFAD Kıyafet Yönergesi'ne uygun kıyafet temin edildiğini, adı geçen personelin 2019 yılında Denizli 112 Çağrı Merkezi Müdürlüğünde AFAD kurumu adına görev yapmakta olduğunu, sahada aktif olarak görev almadığı için ilgili birimde görev yapan personele yalnızca "AFAD Yeleği" temin edildiğini, 2020 yılından itibaren Kamu Görevlileri Toplu Sözleşme Hükümleri gereği Kurum çalışanlarına "Koruyucu Giyim Yardımı" adı altında kıyafet temini yapılmakta olduğunu, belirtilen hususlar harici kıyafet yardımı yapılmadığını, "Yol Yardımı" ile ilgili olarak; Müdürlükte işçi kadrosunda görev yapan personele ilgili mevzuat gereği yol yardımı yapıldığını, 657 sayılı Kanun'a tabi 4/A Memur kadrosunda bulunan personele herhangi bir yol yardımı adı altında yardım yapılmadığını, 2021 yılından itibaren Kamu Görevlileri Toplu Sözleşme Hükümleri gereği "Arama Kurtarma Teknisyeni" ünvanında görev yapan personelin toplu taşıma araçlarından ücretsiz yararlandığını, ancak adı geçen personel gibi idari kadroda görev yapan personele "Yol Yardımı" adı altında herhangi bir yardım yapılmadığını, "Yemek Yardımı" ile ilgili olarak; Müdürlükte görev yapmakta olan 657 sayılı Kanun'a tabi 4/A Memur kadrosunda bulunan personele Devlet Memurları Yiyecek Yardımı Yönetmeliği'nin 4'üncü maddesine dayanılarak "Kar Amacı Gütmeyen Kuruluş" ile yapılması zorunlu olan öğle yemeği sözleşmesinin TEİAŞ 21. Bölge Müdürlüğü ile yapıldığını, Kurumda görev yapmakta olan tüm personelin "Katkı Payı Ödemesi" ile yemek yardımından faydalandığını, adı geçen kişinin talebi halinde diğer personel gibi yemek yardımından yararlanabileceğini belirtmektedir. Muhatap Kurum tarafından yapılan savunma incelendiğinde AFAD kıyafet desteği ile ilgili olarak başvuranın idari personel olması nedeniyle statüsünden kaynaklı bir farklı uygulamaya gidildiği anlaşılmaktadır. 657 sayılı Kanuna tabi 4/A Memur kadrosunda bulunan personele herhangi bir yol yardımı adı altında yardım yapılmadığı yalnızca Kamu Görevlileri Toplu Sözleşme Hükümleri gereği arama kurtarma teknisyenlerinin ücretsiz yolculuk yaptığı, dolayısıyla ücretsiz ulaşım konusunda da başvuranın ünvanı nedeniyle farklı bir uygulamaya maruz kaldığı görülmektedir. Yemek yardımına ilişkin ise muhatap Kurum, başvuranın talebi halinde diğer personel gibi yemek yardımından yararlanabileceğini belirtmektedir. Başvuran buna ilişkin bir talebinin ve bu talebinin reddedildiğine ilişkin bir delili dosya kapsamına sunmadığı için söz konusu olayda da engellilik temelinde ayrımcılık yasağının ihlal edildiği kanaatine varılamamıştır.

24. Sonuç itibarıyla dosya mevcudunda yer alan bilgi ve belgeler, yukarıda yer alan mevzuat hükümleri ile birlikte ele alındığında; başvuru konusu iddialara ilişkin engellilik temelinde doğrudan ayrımcılık yasağının ihlal edilmediği kanaatine varılmıştır.

V. KARAR

A. Başvuruda AYRIMCILIK YASAĞININ İHLAL EDİLMEDİĞİNE,

B. Kararın taraflara tebliğine ve KAMUOYUNA DUYURULMASINA,

C. Karara karşı tebliğ tarihinden itibaren 60 gün içerisinde Ankara İdare Mahkemesine

başvurulabileceğine,

6/11/2024 tarihinde, OY BİRLİĞİYLE karar verildi.

e-imzalıdır

Prof. Dr. Muharrem KILIÇ
Başkan

e-imzalıdır

Av. Afişan TİRYAKİ
II. Başkan

e-imzalıdır

Dr. Burhan ERKUŞ
Kurul Üyesi

e-imzalıdır

Dilek ERTÜRK
Kurul Üyesi

e-imzalıdır

İsmail AYAZ
Kurul Üyesi

e-imzalıdır

Mehmet Emin GENÇ
Kurul Üyesi

e-imzalıdır

Muhammet Ecevit CARTİ
Kurul Üyesi

e-imzalıdır

Saffet BALIN
Kurul Üyesi

e-imzalıdır

Ünal SADE
Kurul Üyesi

e-imzalıdır

Yunus Emre KARAOSMANOĞLU
Kurul Üyesi

e-imzalıdır

Av. Zennure BER
Kurul Üyesi